

kibaru

a b è bò kalo o kalo "AMAP" ka yamaruya kònò

KONOKO

• NYE 2 : MALI BALIKUKALAN BAA-RADA «DNAFLA»:

Kunnafoni minnu sòròla nin kalo in kònò, balikukalan nafa kan

• NYE 3 : HADAMADENYAKOW ANI KENEYAKOW NI SOROKOW KUNNAFONIW :

O siratigè la, nin kalo kunnafoni fanba nyèsinnen b è SANIYA walew de ma, walasa Hadamadenw ka kèneña, ka baarakè, ka sòrò yiriwa, jamana ka nyètaa kòsòn.

• NYE 4 ani NYE 5 : KIBARU KANUBAGAW KUMA YORO :

Nin ye kènè ye, min labilalen b è KIBARU kalanbagaw, à lafasabagaw n'a kanubagaw ye, Mali kònò an'a kòkàn, fòtaw ni kétaw kan, minnu ka kan ni jènsènni ye.

• NYE 6 ani NYE 7 : SEKO ANI DONKO KÈNE :

Nin kalo in na, «MAANA» kura wèrè bòli b èna daminè «KIBARU» kònò, n'o ye : Jònkolonin Mariheri ye, min sèbènna Bubakari KULUBALI fè, ka bò Sirakòrlòla, kulkòrò mara kònò,

• NYE 8 : JEKAWARE :

Bènkan dò témèna Koori sènèyòrò (CMDT); Tiga sènèyòrò (ODIPAC) ani

Jèkabaara

Mali kunnafonijènsènso (AMAP) ni nyögòn cè, kunnafonisèbèn «JEKABAARA» ani «KIBARU» bòli n'u jènsènni na, nyögòn fè.

kibaru

a b è bò kalo o kalo "AMAP" ka yamaruya kònò

Sankura 1989 dusukura

A b è fò farafinna ko : «TULON TE SEBE SA». O siratigè la, a ka kan, sankura 1989 du-gawudonko hukumu kònò, Mali kunnafoniko minisiriso, a kunnafonikow jènsènsoba (AMAP) an'a kunnafonisèbèn dilanyòrò n'u baarakèlaw b èe lajèlen ka dusu kura don Malidenw kònò, jamana kònò an'a kòkàn.

Dunun ni bala, tègèrè ni dònkili, dòn ni kòtèba, olu ye seko ni dònko taamaseerew ye, danbeko ni yèrèdònko siratigè la.

Nka, danbe ni yèrèdòn sinsibere ye yèrèlabèn ani yèrèladamu ye, jèkafò ni jèkawale siratigè la.

Jamanako ni fasobaarako la, politikiko, hadamadenyako, nafasòròko n'u nyögònnaw kadara kònò, dugawu min b è k è, o ye timinandiya ani cèsiri ye, kelénya tònba «UDPM» kònò, walasa Mali ka taa nyè.

Ala ka si ni kènèya ani hèrè ni lafiya k'an b èe ye nyinan, ka tila, ka san caman wèrèw k'an garijègè ye.

Ka bò Mali balikukan baarada "DNAFLA" la

Mali Balikukan baarada "DNAFLA" ka kunnafonilasela yamaruyalen min bè a kaciakèda kunnafoniw lase «KIBARU» ma, n'o ye Ibrahima KANTE ye, o ye min sòrò k'a di Kibaru kanubagaw n'a lafasabagaw ma nin kalo in na, balikukan wale nafamaw kan, o filè aw kòrò nin ye:

KA BO BALIKUKALAN BAARADA LA GAWINANE BALIKUKALAN

Gawinane bè NYORO tilebjinyanfan fè; ani NYORO cè ye baamètèrè 50 ye.

Nin fuladugu in bè kaarata yiriwalibaa-
raada de dugukolo kan «ODIK». Dugu don, a
mògòw ka taama ka ca, samiyè waati
dòròn de bè kè dòw segintuma ye; o de la,
u ye Balikukan bén nin waati in ma.

U ka kalan daminèra. Zuluyekalo tile 27;
kalanden sègèsègèli kèra sètanburukalo
tile 17, o bè bén su 56 ma; kalan tun bè kè
su 6 dògòkun kònò; lakòliso la; kalanden
30 tun don, u tè kalan coolo, u si bè san
15 ni san 35 cè; mògò sègèsègèlen ye 21
ye; kalanden jolen kèra 19 ye; Balikukan
karamògò tògò ye Amadu Dòorò Ba; a
tun ye lakòli kalan ka dan kilasi 6 nan na.
A bòlen taama la nyinan, a ye karamògò
kalan kè «Zafu» «nyémògò fè, min tògò ye
Abuduli Karimu Sò; u fila de bè nyögòn
dèmè kalanso la.

Tile 56 in kònò, u ye fulakan kalanjè
gafe ni jate gafe bée kalan k'a ban; nin
wale in ye nyémògò caman nimisi wasa,
k'a ta «ODIK» la, ka t'a bila Balikukan
Baarada la.

Gawinane dugumògò ye layidu ta
kalanso jòliko la ni samiyè banna. «ODIK»
baarada ye nkaniya nyuman lase u ma
dèmèni sira la, dugu yiriwali kan. Gawi-
nane ka baarada in kèra sababu ye ka
dugu caman nyèsin fasokanw kalanni ma;
o siratigè la, fuladugu wèrè, min bè wele
Getema (a bè Nyoro dafè) o y'a ka dugu-
den dò bila ka na karamògò kalan kè
Nyoro sètanburukalo la, walasa u ka
kalanso bè dayèlè.

Nin tasokan kalan wale in ka kan ka fò,
walasa duguw bée b'a nyögòn kè, ka
fasodenw bò kalanbaliya dibi la, n'o ye
faso yiriwali jugu fòlò ye.

Musa Sidibe
Balikukan Baarada
Bamakò

YEELEN KURA KUN BORA GAWINANE

Gawinane balikukan hukumu kònò,
n'bèna n'balimakè Sidibe ka kuma sòn ji
döönin na. Mògò 19 minnu kofòra, u bée
bè sèbènni, ni kalanjè kè à nyèma, jate
fana bè ten.

Yasa ka kalanden ninnu ka se sèmènti-
ya, an ye nyininkali dòw kè, minnu nyè-
sinnen b'u ka se ma kòròlen sanni u bée
balikukan daminè. Mògò 19 in kònò,
mògò fila dòròn de tun ye lakòlikalan kè,
n'o tè, a tò si tun ma kalan suguya wèrè
kè. Nin wale in b'an ka tile 60 kalan (kalan
teliman) sèmèntiya kosèbè.

Faamuyali min sòrla kalan in na, n'ha-
kili la, o bè kè sababu nyuman ye ka dugu
mògò dèmè u ka yiriwali hukumu kònò.

Mahamadu Magiraga
Balikukan nyémògò
«ODIK» Nyòrò

KA BO «A. F. V. P» LA. KALAN BE MOGO NYE YELE

Anw ka baarada bè kènzanbugu.
Baarada in ye Tubabuw ka jèkulu ye, min
ka baara nyèsinnen bè dèmè ma Mali
kònò. Baarada in bolofara min nyèsinnen
bè bògòbasigilen sojò ma, o nyémògò ye
zayéta Mishèli ye.

Mishèli y'a nyini a ka sojòlaw ka kalan,
walasa u si kana gèlèyaba sòrò u ka
baaraw la wula kònò.

An ye sow jò dugu misèn caman kònò
Kalan in kèra Ibrahima Kante fè ka bò.
Balikukan baara la.

Bamananw ko: «sanni i k'a fò n'jòn
kunnadi, a fò n'sababu nyuman» Anw ye
fèn o fèn dòn, o sababu bòra Kante de la.
Gafe min dira an kalanden tan ma,
kònòntòn sera k'a kalan k'a ban, k'a kòrò
dòn kalo kelen kònò. An ka baaraw bénè
nögoya kosèbè san nataw kònò.
N'ka foli bè Mishèli ani Zéròmu ye.

Dawuda kulubali
yelekebugu sojòla «A.F.V.P.»

bamanankan

alamisa..... jeudi
an..... nous
alikiyama..... au-delà
alikaaba..... kaaba
ani..... et
ayi..... non

baarakèla..... travailleur
baba..... papa
badaa..... toujours
bala..... porc-épic
basi..... coucous

daba..... encre
dabi..... punaise
denbo..... vaurien
dawula..... charme, renommée
dibi..... obscurité

jantèlè..... prise de lutte
jankaro..... maladie
jigin..... descendre
jigitinyè..... désespoir
jòn?..... qui?
jòrè..... s'inquiéter

Fa..... père
faaba..... capitale, grande ville
feere..... vendre
fègèn..... léger
filan..... de même âge
fo..... saluer
fin..... noir

gaari..... fil à coudre
gadommuso..... ménagère
gèrèn..... club
gènèn..... tibia
goni..... chaud, feu
goròkò..... usure
gundo..... secret, confidence

hakilibò..... perte de la mémoire, oubli
hakilisigi..... calme
halisa..... jusqu'à présent
hukumu..... égide, autorité, cadre pitié
hinè..... pitié
hiji..... pèlerinage
hòròn..... noble, libre.

Saniya

Mògò ka kan ka nün de kè walasa ka saniya ?

N'an wulila sògòma an bè mun kè ?

An b'an ko.

An b'an ko mun na ?

Nògò b'an farikolo la.

Nògò ye mun ye ?

Buguri, ntunmuw (u ka dògò, u tè ye nyèkisè jalān na) u tògò ko banakisèw.

Banakisèw ye mun ye ?

Fènnýènamaninw don, u tè ye u dògò ya kojugu fè.

Hali n'u ka dògò, u ka jugu kosèbè mògò ma.

Mun na nògò ka kan ka bò farikolo la ?

A kun ye a kana se k'an bana.

Cogo di nògòw bè banakisèw lase mògò ma ?

N'an ye fènminta nògòlenw min ani ka dumuni nògòlenw dun.

An ka kan k'an tègè ko ni safunè ye n'an bòra nyègèn na ani sanni an ka dumuni kè.

Ni banakisè donna an farikolo kònò dumuni nògòlenw fè walima joli furaké-bali fè, u bè mun kè ?

U bè bana di mògò ma, k'i kònò dimi walima i kunkolo; farigan fana b'i minè. Ni bana bè mògò la, i fanga bè dògoya.

O tuma an ka kan ka dumuni dumam nafamaw dun i n'a fò kini nabuluma, shò, sogo, shèfan, lenburuba, salati, karòti, beterawu, ani jiriden...

Ibarahima Kante
Balikukalan baarada.

Samiya diyaliko

A bè san 10 ni kò bò bi, ja n'a masibaw kèr'anw siginyògòn ye, anw sahelijama-naw sigibaw. Kabini an kulekan fòlò bòra don min na, san 1970 waatiw la, dinyè teri jamanaw ni hadamaden sèbèw ni mògò nkaniyanyumantigw bée y'u seko damajira kè Mali ni sahelijamana tòw dèmèni na.

Nka, i n'a fò Mali foroba pariti «UDPM» sekeretèri Zenerali ni fangaso kuntigi Zenerali Musa TARAWELE y'a jira cogo min na: mògò si tè se ka Mali ka dunkafa yèrèlabò basigi maliden yèrèw kò, bawo kòkan dèmè kéra cogo o cogo, o ye nafula ye, fèn don min ka kan ka dòonin bò an wòsiji la.

O tèmènen kò, Peresidan Musa TARAWELE y'a welewéleda sinyè caman, ko malidenw ka kan ka ja n'a kasaaraw jate u-ka sòrò ni hadamadenya yiriwalibolo bée la, bawo fèn don, mògò si tè min bantuma dòn.

Ni malidenw y'u to o gèlèyaw n'o hamiguw la, Ala ka na n'a ka na ye san laban fila in na, sanji ka na, ka labòlikè, ka foori; sumanw ka nyè; balo ka sòrò fo ka dunkafa yèrèlabò taamashyèn da kènè kan; a ka kan, an ka Ala tanu, k'a walenyuman-dòn, walasa nyinan samiyè diyara cogo min na, Ala ka san nataw ta diyaten.

Misali minnu b'an bolò, n'o b'a jira ko malidenw mà kè an dabaa Maa ma fitir-walew ye, o ye batakiw ye, minnu cir'an ma sanjiko ni sènèfènw lahalaya kan cikèla caman fé. O sènèkèla dòw ka adèrèsiw filè nin ye:

- Ba KEYITA
ka bò segafinna ginnalan
(Jijan - Kita).

- Umaru JARA
ka bò Sokuna

- Cebone TANGARA
Kalanden «ENA» la.

- Yakuba NYARE
ka bò NToniba Bagankònò
(Kati)

- Bijukuja TARAWELE
ka bò Tumuni

- Laji JARA
ka bò Sinzani

- Numan KONARE
ka bò Sirakorobugu
Torodo

- Buramakòlòn DUMUYA
balikukalan karamògò
ka bò Dènyè

- Bakari KEYITA
ka bò Sèmè
(Kita)

- Lasina KANE
ka bò kulukòrò

- Zanjè BAKAYOKO
ka bò kòlònda
(Keleyea).

kibaru kanubagaw

KA BO KODIWARI

Nin bataki in sèbènna ne Seyidu Konè fè ka bò Abènkòrò kodiwari jamana kan.

Ne Seyidu ye balikukalanden ye ka bò cèwulenna dugu kònò, Yanfolila mara la; nka bi, bi in na n'sigilen bè Abènkòrò kodiwari jamana kan.

Ne b'aw hakililajigin fèn dò tògò la bamanankan na, fèn min ni mògòw nyinèra a tògò kò, bawo bi denmisènw caman b'a fèn wele ko kèsu, k'a sòrò bamanankan na, a tògò ye ko kankiran.

N'b'a fè ka n'ka kuma jò yan, bawo anw kalanden kuraw ka kuma ka ca; k'a d'a kan nyè min t'a dòn k'ale bè dolo ye, n'o ye kalo ye, o tè dan sòrò a yèrè la. Anw tun t'a dòn k'an bèna se don dò k'an tògòw n'an ka batakiw sèbèn bamanankan na.

O la sa, n'ka foli, tanuni ani walenyumandòn bè ka taa balikukan baarada ni kibaru baarakèlaw bée ma; n'ma nyinè arajomali mògòw kò.

N'ka foli bè n'teriw ni n'balimaw ni n'ka dugumògòw bée ye. Ala ka barika don balikukan n'a yiriwalan kibaru la.

Seyidu Konè
B.P 63-Abènkòrò
(Kodiwari)

KA BO KAPALA

Ne Adamu Sunkara n°2 bèna Kapala dugu kunnafoniw lase jama ma. Kapala ye yèrèta dugu ye, min sigira san 1984 la.

San 1988 kònò, sanji ye nako 63 kè Kapala cikèbugudaw la, ka forow bée labò. An ka cikèla 87 sera ka dugukolo taari 956 sènè samiyè tèmènen in na : kòori taari 325 ; nyò taari 535 ; maanyò taari 48 ; tiga ni shò taari 46 ; bènè taari 2.

An dabatala mògò 392 ani sarimisi 321 ni bulanin 106 ani dabankana 102 de ye nin taari 956 bée shyèn k'a ban.

An ye sumanw bée tigè k'u ladon.

Ne Amadu Sunkara bè Kapala yèrèta dugu nyèmògòw bée fo. A tòn fa Kasun Sunkara n'o ye dugutigi ye, sèbènyènabòlaw fulakòrò Kalifa Sunkara ani Amadu Sunkara n°1, olu cèsirilen don dugu nyèttaa baaraw la.

Ne bè kibarulaselaw an'a lafasabagaw bée fo. N'bè n'kòròkè Alu Sunkara fo farakòrò duguyiriwaliton na.

Amadu Sunkara n°2
Ka bò Kapala
(Molobala)

KA BO KAYI

Nin ye bataki ye ka taa kibaru ma. Anw nisòndiyalen de bè bataki in ci aw ma, k'a jira aw la, k'anw tun ye kibaru komèn, k'a ye yèrè a mènna, nka anw tun t'a dòn an b'a sòrò cogo min na.

Ala n'an balimakè dò, an ni min ye nyògòn dòn, n'a tògò ko Mahamadu Marega, n'a cèsirilen bè kibaruko la kosèbè, o de y'an ladònniya kibaru sòròcogò la. A tun bè kibaru kònò kumaw kalan an ye, fò an nan'a jateminè k'a dòn ko fèn nafama don, sanko min y'an wolokanw ye an'an mòkan; an b'a dòn k'o wasara nafa ye.

Sisan an b'a fè ka kibaru bakuruba san sòngò ci aw ma, walasa an fana ka se k'an hakilijagabò a kònòkow kan kalo o kalo, an ka dònnyia yiriwalì siratigè la.

An bè balikukan ni kibaru nyèmògòw n'u ka baarakèla tòw fo. Ala k'aw n'an dèmè !

Dawuda Ture
ani Mahamadu Konè
Madarasa karamògòw
B.P 292-Kayi.

KA BO SUMUJI

Nin lètèrè cibaga ye Adama Dumuya ye ka bò Sumuji, min bè dogo fè. Suman tigèra àn fè yan k'a ban pewu.

Anw bara Sumuji, balikukan daminèra nyinan y'a san 10 ye. Bi anw ka dugu denmisènw bée bée se k'u yèrèw ka kow bée nyènabò u yèrèw ye. O bée ye kalan nafa dò ye.

N'bè n'ka kuma kuncè ni kuma kòròma dò ye, k'a d'aw tulo kan : «Fèn kelen bè dinyè na, nansaraw ka dònnyia ma s'a ma, farafinw fana ta ma se a ma.

O ye mun fèn ye ?»

Adama Dumuya
Ka bò Sumuji

KA BO WAGADUGU

A bè san kelen bò, n'bè kibaru kalan kibaru sababu la, n'ye fèn caman dòn Mali kònòna kow la ani malidenw yèlèmacogo kan.

Poyiw ni kuma kòròmaw y'a jir'a n'na k'a fò k'an bée ye fèn kelen ye; o la, an man kan cogo si la farajèw k'an farafinw tila-tila k'an bò nyògòn na.

N'bè poyi kelen ci aw ma, aw k'a bò kibaru kònò. N'ka miiriya la, a bëna kè sababu ye ka mògò caman ladònniya Afiriki woroduguyanfan farajèw ka siyawoloma walew kan. N'b'a fè fana, poyi nin k'an kelen-kelen bée hakili jigin ko maa man fisa maa ye; k'an bée bòra yòrò kelen, k'an bée bée taa yòrò kelen, cogo kelen na.

N'bè basiriki Ture fo kosèbè. A n'a jénjyògòn w bée baara min na; a ka gèlèn. Faso kanu ni dusu de bée se ka mògò dèmè kibaru sèbènna na. N'bè kibaru kalanbagaw bée fo, bawo ni kalanbagaw tun tè kibaru la, kibaru tun tè si sòrò.

N'bè n'ka bataki laban ni foli ye k'a nyèsin malidenw bée ma, ani Mali nyèmògòw bée, Ala k'aw bée kelen ma.

Piyo Amadu Watara
kalanden E.N.A.M.
B.P 7024-Wagadugu
Burukina Faso.

KA BO SOBUGU

An ka wuli an k'an yèrè tanga juguw tòorò ma. N'balimaw, an ka wuli i komi kònò kulu kelen, k'an fanga kè kelen ye, ka juguw kèle ka bò an baden farafinw ka dugukolo kan Afiriki woroduguyanfan na.

Bamananw bée ntalen kelen da ko n'i ye duga ye mògòsu kan, yann'i ka fò duga ma, bò mògòsu kan, i k'a fò duga bò n'su kan.

Kèle kè minèn saba min b'an bolo, an k'olu kè ka farafinna juguw kèle. O minèn fòlò ye bèn ye; ni mògòw bënnna a tè dësè foyi la. Minèn filanan ye dugawu ye; sabanan, o ye nkaniyanyumanya ye ani dèmè ka nyèsin an badenw ma, minnu bée siyawoloma tòorò la.

N'y'a fò wa n'bè segin k'a fò, n'badenw,

kuma yòrò

an ka kë kònò kulu ye ka nansara signifèw kèle.

An ka yèrèdònbaliw kèle.
An ka jugu fasontanw kèle.
An ka jugu mògòsogodunanw kèle.
An ka pariti «UDPM» nyémògò fòlò ni Afiriki kelenya tònba «OUA» kuntigi Zenerali Musa TARAWELE bë baara nyuman min na, hèrè ni bèn ni lafiya basigili la Afiriki kònò, Ala k'a dèmè o nkaniya nyumanw timèli konyuman na.

Kamatigi Kulubali
Sobugu animatèrè
(Bananba)

KA BO KODIWARI

Nin lètèrè sèbènna Seyidu Bagayòkò fè ka bò Subere jurabugu sirababilen na, Kodiwari jamana kònò. N'bè n'ka kibaruyaw d'aw ma. N'ka foli, tanuni ni walenyumandòn bë ka taa balikukan baarada ni Kibaru nyémògòw bëe ma. N'ma nyinè Amadu Ganyi Kante ni Basiriki Ture ni Mamadu Nyama Jara kò.

Ne bë jamana kòkan, nka n'ma nyinè n'faso Mali kò. Hali ni mògò faso këra shèkulukulu ye, i bë buguyòrò nyini a kònò. Ne bë bamanankan kunnafonisèbènw nyini ani balikukan yiriwali gafe wérèw.

N'ka foli bë n'balimaw ni n'teriw'ni n'ka dugumògòw bëe ye. Ala ka balikukan n'a dafalan kibaru kë ko sabatilen ye, malidenw bëe bolo, jamana kònò an'a kòkan.

Seyidu Bagayòkò
B.P 18-Subere
(Kodiwari)

JAABI

Min ye balikukan gafew sòròli ye, an bë Seyidu Bagayòkò ladònniya k'a bë se ka lètèrè ci balikukan baarada ma adèrési min na, o filè nin ye : DNAFLA-BP 62-Bamakò. N'Ala sòンna, yenkar na liburukow bëe nyèfò a ye.

AN KA BEN

Cèkòròba dò satò ko a denw ma: aw bëe ka kala kelen-kelen kari ka na. U bëe nana ni kala kelen-kelen ye. A ko tugun u ma: aw bëe k'a ta kari. U bëe y'u ta kari.

Cèkòròba y'a fò k'u bëe ka taa kelen kari ka na tugun u y'o k'o cogo la. A ko: a'y'u fara nyògòn kan. U y'u fara nyògòn kan.

Cèkòròba ye kalaw minè k'u di denkè kòròbalen ma, k'o ka kala jèlenw kari. O ma se. A ye kala ninnu di den kelen-kelen ma, u si ma se ka u kari.

Cèkòròba ko: n'denw, kala ninnu caman këra cogo min aw bolo, n'u ma se ka kari hali n'a këra né salen kò ye, n'aw farala nyògòn kan ka kë kulu kelen ye, mògòw tè se aw la, u na siran aw nyé yèrè. Nka n'aw ma bèn, kala kelen karila aw fè cogo min na, aw bë kë tén; wa mògòw tè siran aw nyé, u bë se aw la fana n'a n'u karila nyògòn na.

Madu Konare
Balikukalanden
Kalifabugu
(Kati)

AN K'AN HAKILIJAGABO

1 - Ko n'i y'a mèn fiyentò da k'an ka kirici daba don, k'o y'a sòrò a jòlen bë nègèbo tonkon cèmancè la.

2 - Ko ko tè ko sa, fiyentòya bë donsoya sa.

3 - Ko n'i y'a mèn ko nyèdimi ka jugu ko nyèmaanin kodon.

4 - Ko nyèdimitò kungolo mana bò k'a nyé na suma.

5 - Ko doni nin bë fiyen kun k'a bë nyèkelen kan na.

6 - Ko n'i y'a mèn fiyen da k'an ka bi kë bilen (dimògò) minè la, k'o y'a sòrò à ta b'a bolo.

7 - Ko fiyen tè dugu dan dòn.

8 - Fiyentò ka dinyè ye 2 ye kelen o ye an nyé bë nin na ye, tò kelen o ye a ka fiyentò bere ye, n'o tunnuna a la, baara donna a bolo.

9 - Ko fiyen bë dònchè n'a sara y'a bolo.

10 - Bamananw b'a fò ko fiyentò tè dònchè i ko nyètigi.

11 - Ko nyé filèbaga de b'a ntogobi dòn.

12 - Ko baba sògòma nyé ka jugu k'o ye mògò min bë don a kan de ye.

13 - Fosi tè nyè dòn ka nyèbo bò.

14 - Ko fiyentò ka teriya kun ye, a mana lunèti sòrò a k'o d'i ma.

15 - Ko nyé bë nyè la n'i y'o ye, ko bë ko la i b'o to yen.

16 - Fiyenya kòròbò man go, n'i y'i nyè tugun i b'a dòn.

17 - Ko nyé bë malo nyé ma, ko nka ntinènin nyé sen t'o la, o bë nyimi a kungo-lo fè.

18 - Bamanan cèkòròbaw ko fiyentòya o, nanbaraya o, ko wuludennin ye dò kè nin bëe lajèlen na.

19 - Ko nyé mafilèbaga de bë nyé nkunu ye.

20 - Ko den ka di dè ! ko nka nyèden de ka di ni den bëe ye.

21 - Nyè tè doni ta, nka min ka girin a b'o dòn.

22 - Ntinènin mana min fò banba nyèku-ruko la, a dònba y'a fò.

23 - Ko sanni i ka i nyèmunu tigè fiyentò la, i ka kuma gèlèn fò a ye.

24 - Ko bamanan cèkòròbaw k'i mana fiyentò wele. k'i ye mògò fila wele.

25 - Nyè bile ma kògòma na dòn, nka tulu bë min na a b'o dòn dèrè !

26 - Ko n'i ye fiyen ye dònchè la, a bolo minèlen don k'a bila kènèjè nyuman na.

Basiriki Ture.

NYANI

Nyani kun ye mun ye,
Ee ! Ala
Ne wolofa ka nyani kun ye mun ye,
A y'a to an ka nyani tònò dun dè,
Ee ! Ala.
Nyani kun ye mun ye,
Ee ! Ala
Ne woloba ka nyani kun ye mun ye,
A y'a to an ka nyani tònò dun dè,
Ee ! Ala
Kalan ka yiriwa,
Malidenw ka kalan ka yiriwa,
Ee ! Ala
Sènè ka yiriwa,
Malidenw ka sènè ka yiriwa,
Ee ! Ala
Jago ka yiriwa,
Malidenw ka jago ka yiriwa.
Ee ! Ala
Nyani kun ye mun ye,
Ee ! Ala
Nyani kun ye mun ye
Ee ! Ala
A y'a to an ka nyani tònò dun dè,
Ee ! Ala

Makan Mangara
Karamògò Zoforè Lakòliso la
Tabakòrò

MANKAN

Kana mankan lamèn dè,
Mankan bë duba kònò tinyè.
N'i y'i ka sokè san dè,
K'i b'o kè yèlèn sokè nyuman ye,
N'u ma fò sokè tere ka jugu,
U n'a fò sokè kala ka jugu,
Kan'i ka sokè feere dè,
Kana mankan lamèn dè !
Mankan bë duba kònò tinyè.
N'i y'i ka saga san dè,
K'i b'o kè lahiyasaga nyuman ye,
N'u ma fò saga tere ka jugu,
U n'a fò saga kala ka jugu,
Kan'i ka saga feere dè,
Kana mankan lamèn dè !
Mankan bë duba kònò tinyè.
N'i y'i ka Muso furu dè,
K'i b'o kè furumuso nyuman ye,
N'u ma fò muso kala ka jugu,
U n'a fò muso tere ka jugu
Kan'i ka muso bila dè,
Kana mankan lamèn dè !
Mankan bë duba kònò tinyè

Makan Mangara
Karamògò Zoforè Lakòliso la
Tabakòrò

HAMI

E ! ne jiri sègènna sa
ni Nci wulila
ne bë tigè
K'a n'kè lògò ye
k'a n'kè finfin ye
k'a n'kè guwa ye
k'a n'kè sigilan ye
K'a n'kè kolon ye
K'a n'kè ka so bili
ni Ncò wulila
o bë ne
Fara bò
k'a n'den bò
K'a n'furabulu bò
K'a n'dilì bò
ni Zan wulila
o ta ka jugu n'a bée ye,
bawo o ta ye jenini ye bògòbògò
E ! mògòw ne hamina
labanko la dinyè kònò.
Aw bë na mun de kè ne ye sa?
walasa ne kana tunun pewupewù.
Dirisa Sanògò
lakòlikaramògò
Tabakoro.

POYI

An ka baramògòw fo.
Kènè bée n'a tigi don.
Don bée n'a dugujèkan don.
Gawo karamògòw
Tumutu karamògòw
Segu karamògòw
Sikaso karamògòw
Kulukòrò karamògòw
Kayi karamògòw
Bamakò karamògòw
Aw ni ce ! Karamògòw minnu ka kalan
ma kè yèrèlafili ye.
Karamògò minnu ye fasiya bato, ka faso
danbe sinsi.
Karamògò minnu ye falo ni bese ta, ka
mugu ni kisè ta, ka gafew ta kalanbaliya
kèlèli kama.
Aw ni ce !
Aw kèra faso sèmèjiri ye,
Jiri min tè kari.
Ka kè faso sankòròta ntuloma ye
Dun tè min sògò.
Ji tè min toli k'a yògòyògò.
Aw ni ce !
Kibaru kanubagaw ka foli b'aw ye.
Modibo tarawele
balikukalan karamògò
Tabakòrò.

sekoni

BEE N1 MIIRINATA

- 1 - Kelen-kelen tè se ko la
- 2 - Fila-ni mògò filà ye ko o ko daminè, a
mèén o mèén a bë kè jamako ye.
- 3 - Saba dinyè dara ni saya ye, dinyè bë
labar ni saya ye.
- 4 - Naani-n'i kèra jama nyémògò ye, n'i
ye jama naani i bë se jama minécogo la.
- 5 - Duuru-mògò dulen ka ke man di mògò
si ye.
- 6 - Wòòrò-ni mògòw wòòrla ka bò
nyògòn na u tè nafa sòrò nyògòn na.
- 7 - Wolonfila-i wolo tè yòrò min fa, n'i kò i
b'a fènsèn yen, a bë fara.
- 8 - Segin-Ala k'an ta kè nyétaa ye, Ala
kana an segin kò.
- 9 - Kònòntòn-kònònañili bonya o bonya, i
k'i sigi ka Ala lajè.
- 10 - Tan-dinyè yèrè ye taakasegin ye.

Madu Konare
Balikukalanden

DENKO

I bë kolonkolon
I ko wosonkuru
I n'i ka daradiya
I n'i ka cèsiri,
I n'i ka hòrónya
Hali ni sanu kulu
Nyin'i la
Ka wari sanji
Jigi i kan
Ka dinyè makama
K'i ka jibe ye
I bë kolonkolon
I ko wosonkuru,
Furumuso munulen,
N'i ma bange
E nana, mun na
Seninfila ka gun kan?
Finyèbòsenkòrò
Hunse mušòrò bë siri
Wolomuso kunandiw kun na,
Jelimangoya baya bë siri, e cè la
I bë kolonkolon
I ko wosonkuru
I m'a min
I m'a bòn.

Mohamedi Kònè
Lakòlikaramògò L.P.K.

dònko kènè

Maana: Jònkolonni Mariheri

Nbèkun n'a dògònin masa bòra manden ka na se, sémènèdugu kérèfè u y'u sigi yen. Nbèkun tun ye bolitigi ni körötètigi ye, bawo o fènw b'a ka npalan kònò. U sigilen u y'u ka npalanw dulon nyamaju dò kérè n'a kérè.

Masa ka npalan lankolon ye Nbèkun ta n'a boliw n'a körötèmaw sama ka taa a fan fè.

Npalanw ni nyamaju jèngèra ka taa
Masa fan fè.

Masa kònònaflila, a y'a kòròkè nyinin-ka: ko sisan ale ye setigi ye nka setigya ye Masa ta ye kofè. Masa y'i kun kòmi.

Nbèkun ko Masa ma k'u ka tasuma don binjalan na.

Nbèkun ka mara dan ye Sémènèdugu lamini ye. Masa y'i kun kòmi.

U ka Sémènèdugu sigili la, u ye kòlòn sen Gunbi kérèfè. U ye den minnu wolo yen, olu filè ninnu ye: Ntòn - Saga -Safanzan, Saran - olu ye Nbèkun denw ye.

Den tun tè Masa fè. Nka muso kelen tun b'a fè min ma bange sòrò teliya la.

O waati kelen na, Masakè dò kònòna-ganbaatò sera morikè dò ma, walas'a furumuso bë se ka k'a fè cogo min na.

Morikè in ye Ala deli nasi sèbèn k'o k'e nònòkènè la k'o d'a ma, a k'o min, a muso k'o tò min.

Muso in filila ka nònò in sigi a ka jònmu-so Maladò ka jakumajuru la.

Jònmu-so ye nònòkènè sòrò a ka jakuma-juru la dòròn, a y'a ta k'a min.

Fajiri selen, Masakè y'a furumuso lawuli k'a ka nònòkènè in d'a ma.

Muso taara nònò nyini a ka jakumajuru la a hakili juginna k'a y'a bila jònmu-so Maladò ka jakumajuru la. Nka, a y'a sòrò Maladò ye nònòkènè in bée min. A nan'a nyefò Masakè ye.

O wulila ka taa fò morikè ye fana. Morikè k'a ma, k'a ka Maladò furusiri walima k'a bila ka taa yòrò la, n'a t'a kibaruya mèn fan min fè.

Masakè wulila n'a ka jònmu-so ye fò Sémènèdugu kònò. U selen yen, masa muso b'u bisimila n'o ye Nbèkun dògòkè ye.

Masa bòlen kungo la, a muso ye dunanw dantigè a ye. N'ye Masakè in n'a ka jòn-muso bisimila, walasa i ka muso in sòrò k'a k'i furumuso ye min b'a to i b'i si sòrò a fè.

Masa y'a jaabi: a k'ale te se k'a furu, bawo olu tè jòn furusiri.

A muso k'a ma: i b'a furu dè.

Masa k'a ma: n'i y'a ye ne ko n'ta furu fèn min bë sinaya la, o nyögòn bë sinèdenya la.

A muso k'a ma: a furu fosi t'a la.

Masa ser'a kòròkè ma k'a kòròfò dajir'a la.

A kòròkè ye jònmu-so Maladò san k'a hòrònya ka di Masa ma.

- Jònmu-so Maladò den fòlòw kèra:

- Mariheri

- Marimaladò.

ani Ntèn ye...

Ninnu mögò saba ye Masa denw ye, a ka jònmu-so Maladò ye minnu sòrò a ye.

Masa ni Nbèkun ye kòlòn wèrè senni daminè gunbi kérèfè tugun.

O tuma y'a sòrò Nbèkun denw nyènatigè-ra ka ban. Olu de tun ye kòlòn in baarakè-law ye. O kòlònse yòrò kelen in na, u ye janfa siri Mariheri kòkan, walasa u k'a sòrò k'a faga jònmu-sodenya ni jamanati-giya nata kama. Barisa bamanan ka sègè-sègèli ni fèsèfésèli bë boli sira bée fè hadamadenya ni baarataabolow kan.

Denkè kòròbalenw ye dabalitigè u fa nyè min b'a to Mariheri bë taa u fè kòlònse yòrò la.

U ko fa ma, o k'a fò u ye n'a y'a sòrò Mariheri ka fisa olu ye wolo la, wali n'u bée ye kelen ye wolo la, u k'a dòn bi sa dè.

Fa ye denmisènniw jaabi: - a k'u ni Mariheri ye wòrò n'a fèerèn de ye. Denmisènniw sago sòrò la: - u ko u'fa ma, o tuma Mariheri ka taa kòlònse yòrò la shini.

Masakè ka jònchè ko: - n'makè misi min bë wèrè in kònò n'a taara wula kònò sini, a jurugansan bë segin.

Dugujèlen, u y'u kanbò Mariheri ma, k'u ka taa kòlònse yòrò la.

Fa k'u ma: - a' ye Mariheri wele n'k'a laadi, bawo a y'a dòn k'u bë taa faga.

A k'a ma: n'aw taara, i jija i ka dogoyòrò sen kòlòn kònò n'o tè u bë fara belebele jigin i kan kòlòn kònò. N'i y'i dogo, n'u ye kabakuru belebele jigin i kan i kana kuma, fo n'yèrè k'i wele sinyè saba.

Sisan kòni, Mariheri y'a dòn ko ko b'ale kò n'o turu ye ka da kòlònse kun. U selen, a kòròw pèrènn'a kun na k'a ka duloki bò ka jigin joona kòlòn kònò. Nka, sann'a ka don, a k'u ka farakuru siri fòlò.

Mariheri k'u ka fara in sirili k'e ni hakili ye walas'a bë dogoyòrò dabalitigèli waati sòrò.

Mariheri jiginna kòlòn kònò ka dogoliyòrò sògò k'i dogo yen.

A kòròw ye kabakuru kolonkolon ka n'a da kòlònla la k'a juruw tigè k'a bin dògò-nin kan.

U taara so ko fara binna mariheri kan kòlòn kònò, k'a tè balo tugun.

Fa k'u ma: - o tè baasi ye ni mögò sara kòlòn kònò, i dakan don, ni mögò sara kèle la, i dakan don, ka sòrò k'i labèn ka taa kòlòn da la.

A selen, a y'a bololanègè fili kòlòn kònò, k'i biri kòlòn kun na k'a Mariheri wele danyè saba.

A sabanan Mariheri y'a laminè ko: hun!... A ko Mariheri kòròw ma, k'u ka juguya tè se Mariheri la, k'u ka juru la jigin a ka bò. Mariheri bòra kòlòn kònò.

- Dugu musow tun bèna Mariheri lajè i n'a fò sagamònè sogo saradalen ni dòròmè t'i kun, i b'a lajè k'i nyè miyèda.

NBèkun ko a dògònin Masa ma ko: - o tuma na denw bòr'an bée jigikòrò.

O de y'a to, Masa ye Mariheri, Marimaladò n'a dògòmuso Ntèn kalifa jònkolonni Basi kulubali ma:

(a tò bë kò)

Bubakari Kulubali
Zafukuntigi Sirakòròla
(Kulukòrò)

**daamu kura :
“JEKABAARA” ni “KIBARU”
sòròlinyògòn fè**

kibaru

a bë bò kalo o kalo AMAP ka yamaruya kònò

Jèkabaara

«JE» ye fèn ye, min dabòli ka nògòn n'a labanko nyuman ye. «JE» dabò tuma, «JE» tun tè dabò.

labanko jugu tè hadamaden kelen si sago ye. Wale dòw de bëna
nacogo suguya dòw la, ka jèkulu mògòw fò nyògòn kò. Nka, o

fònyògòn kò min y'o ye, n'o tun bë jèkulu mògòw kònò kabini «JE»

A ka ca a la, jèkulu mògòw sigilen bë ni fònyògòn kò ye don dò la.
Nka, jèkulu mògòw bë jateminè kë, ka se k'a fònyògòn kò tasuma
faga, walasa «JE» kana jënsèn; a kana kë nimisako ye.

O jateminè siratigè la, Mali koorisènè baarada (CMDT) a tigasènè baarada (ODIPAC) n'a kunnafoni jënsèn baarada (AMAP) jèra, k'u fangaw fara nyògòn kan, «JEKABAARA» ni «KIBARU» dilanni n'u jënsènni na, «CMDT» ani «ODIPAC» maraw kònò.

Bènkan témèna baarada saba in kuntigibaw ni nyògòn cè, min waleyali daminèra, nyinan san 1989 la, kunnafonisèbèn kofolen fila ninnu dilanbagaw fè, KIBARU kònò, Bamakò.

NYOGON DAFA FEN FILA

O siratigè la «JEKABAARA» ni «KIBARU» fila bëe bë lase, u kalanbagaw ma, nyògòn fè, cogoya la, min tè dò fisaya ni dò ye, bawo u kònòkow bë nyògòn dafa. O kada-ra kònò, a nyinina u dilanyòrò fila bëe baarakèlaw fè, u ka jè, kònè kelen kan, waati kelen na, k'u ka kunnafoniw labèn, nyògondafa kama.

A kunnafonisèbèn kelen-kelen bëe kunti-lennakow dònneñ don kabini tumajan. «KIBARU» min ye bòli daminè san 1972 la, o bë témèn n'a ka hadamadenya ani sòrò yiriwali kunnafoniw jënsènni ye, sira bëe lajèlen, kan k'u nyèsin jama ma, Mali kònò an'a kòkan.

BEE N'I KUNTILENNNA

«JEKABAARA» min ye bòli daminè san 1986 la, o fana bë témè n'a hadamadenya ani sòrò yiriwali kunnafoniw jënsènni ye, kòori sénèyòrò ani tiga sénèyòrò maraw la, Mali kònò.

Ni yèlèma wèrè ma don kow bolodacogo la, a bë se, ka fò, ko jèkawale min latigèlen filè nin ye, kunnafoniw jënsènniko nyuman siratigè la, k'o nafa n'o daamu bë «JEKABAARA» ani «KIBARU» kalanbagaw de kan, olu nyèsinnen bë minnu ma, kè-rènkèrènnenza la, n'u b'u fila bëe sòrò nyògòn fè.

Amadu GANYI Kante

Mali wolokanw kunnafonisèbèn w dilanyòrò kuntigi.